

GRANADA

UN viatge per l' Andalusia havia sigut sempre mon somni daurat. Coneixer *la tierra de Maria Santísima* de la que tan s' ha escrit y ahont per molts se fa radicar l' esperit espanyol en sa més genuina acepció y en sa manifestació més poética y original, era un desitj que venia vinculat en mi desde ma primera joventut imbuït de las descripcions y relacions de viatgers y novelistas nacionals y estrangers.

Avuy aquest desitj en part s' ha complert. Ja he saludat las inmensas y fertils planuras de las provincias de Jaen, Córdoba y Granada cubiertas d' oliverars y vinyas en mitj de las quals s' aixecan gegantinas montanyas peladas hont ni l' herba hi creix, com si hi hagués posat son peu lo caball d' Atila. He admirat la gran mezquita de Córdoba que te tantas columnas com dias hi ha al any, y sobre tot he visitat lo *Sancta Sanctorum* hont s' hi guardan las més prehuadas reliquias de la civilisació árabe d' Espanya, Granada, ahont l' intel·ligent y consciensut viatjer artista francès Teofil Gautier escrigué sas més entusiastas descripcions y sas mas finas apreciacions sobre l' art espanyol moresch, aixís com las més encantadoras observacions sobre las costums moresch-espanyolas, cual poesia y originalitat feu ressaltar d' un modo admirable

seduhint al lector y seduhit ell mateix fins al punt de llen-sar llàgrimes de despedida com las llensá en altre temps l'últim rey moro al pendrer comiat d'aquell paradís que un y altre no contavan reveurer may més.

Es condició humana que lo desengany segueixi á las més gratas ilusions y dech confessar que al deixar Granada també jo he sentit lo cor oprimít, més no com Boabdil y Gautier per lo que allí deixava, sino per lo que hi he trobat á man-car. En efecte, ni l'entrada de Granada ni la majoria de sos carrers recordan apenas los temps passats; vias novas y car-rers tirats á dret fil presentan una ciutat que com tantas al-tres no ha trobat més medi de progressar que destruir lo característich y adobtar la prosayca uniformitat. Es precis anar á la mateixa Alhambra per trobar un poch, no tot, de lo que un busca. Y dich no tot, porque si be allí está encara en mitj d' un oasis microscòpich de vegetació espontánea (l'únich que he vist en tot mon viatge) l'hermós palau dels sultans que ab sos patis yofiligranadas arcadas, ab sos amples bassins de marbre hont hi dolla l'aygua cristallina, ab sas fantásticas salas de recepcions entapissadas de relleus, de complicadíssims y artístich dibuxos y de quals voltas penjan admirables cristalizaciones, ab sos fastuosos quartos de bany d' un sibaritisme que esplica perfectament lo per qué de la afeminació de tan viril nissaga, vos trasportan á l'esplendorosa decadencia de la dominació hispano-arábica. La excesiva locuacitat del guia que per ponderar l'habilitat dels moderns artistas vos fa notar las grans restauracions que ha degut so-rrir lo monument per conservarse tal com es, comensa per fer perdre bona part de l'ilusió.

Los arquitectes árabes brodavan sos monuments ab obra mitj cuyta y guix y sas construccions lleugeríssimas no sem-blavan pas fetas per passar á la posteritat. La reconstrucció de semblants monuments es relativament facil, puig tot se reduheix á trevall de guixayre, debent confessarse que las re-paracions de l'Alhambra son en general fetas ab perfecció, pero aquesta mateixa facilitat perjudica á la fantasía, y, passat lo primer moment de estupor, decau l'impresió, al revés de lo que succeheix al contemplar los primors del art gòtich es-culpits en pedra marbre y fustas preciosas, hont l'esperit s'assusta sols de pensar que si desapareguessin no hi hauria altre generació capás de reconstruirlos.

En alguns indrets en que 's presenta en ruïnes, l'efecte es molt més deplorable, puig se fa més patent la poca solidés de tals construccions. Es l'antútesis del efecte que produeixen las ruïnes del Egipte (que coneix sols per fotografias) hont no se sab que admirar més, si lo geni que aixeca los monuments ó las forses que han pogut derruirlos, y ahont la grandesa dels temps passats s'admira fins en los *blochs* mitj enterrats.

Altre cosa que priva molt de desenrotllarse la fantasía es la presencia inevitable del turista inglés que á Granada lo trobareu per tot arreu, majorment á la Alhambra, de la qual sembla que hagi pres possessió. Ell va sempre ab la guía y un llibre de notas á la má y á pams y á passas comproba la relació y evacua totas las citas ab la escurpulositat més gran; de manera, que alló, més que un viatge, sembla la comprobació d'un inventari. Donchs lo turista inglés, (que pot ser home ó dona, convenint á tots los caràcters), entra en totas las perspectives y distreu continuament la atenció. Aixó m'obliga á fer una observació y es que al visitar los monuments de Toledo, Escorial y altres, no m'ha preocupat may la presencia dels altres visitants ni ella ha contribuït en res á destruhir ni modificar l'efecte que aquestos m'han produhit. ¿Per qué donchs á l'Alhambra me fan aquestos tanta nosa y sembla que distraguin l'atenció? La explicació que jo 'm dono es la següent: La arquitectura de l'Alhambra, y jo crech que se pot generalisar á tota l'arquitectura árabe, apesar de tota la riquesa de sos detalls no arriba á dominar la figura humana, no s'imposa, careix de grandiositat. Es una joia, un moble riquíssim que está al servey del home y res mes. En los altres monuments l'espectador desapareix completament engolit per l'imensitat de la concepció.

¿Y lo tipo andalús hont es? Aquell tipo que tan entusiasma á Gautier y que tots coneixém per los cuadros, cromos y fins capsas de mistos, no l'he vist encara en lloch; estarà arreconat en lo més fondo de las serranías com lo tipo catalá en las concas del Pirineu. He estat en l'Albaicin, y, allí si be es veritat que encara viuen las personas com los conills en cataus cavats dins la terra tal com los descrihuen los antichs viatgers, no obstant lo tipo no es aquell. He vist donas y noyas ab mocadors vermells y flors al cap y res més del ditxós *trage nacional*, res. Los homens portan catxutxa ó bolet

baix, brusa y pantalón negre; fins n' he vist un que llegia la «Correspondencia de España.» ¿Se vol més prosa?

Dich que no he vist lo *trage nacional* y no dich veritat. He vist lo *gitano de la Alhambra*, altre reliquia que 's conserva en los jardins del Palau per recreo dels turistas. Los inglesos sobretot necessitan comprobar las descripcions de la Guía y allí está lo *tio Melones* per deixarse examinar y pèndrer devant d'ells las posas més característiques. Ell los hi ven son retrato, sa montera y tot lo trajo, fins la camisa, y per aixó sempre va vestit nou flamant. Quan algun inglés vol passar plassa d'excèntrich (sobre aixó crech que també los hi dona reglas la Guía), se las heu ab lo gitano de la Alhambra, lo passeja del bras ó en carruatge pels carrers de Granada y y s' emborratjan plegats.

Lo tal gitano es autèntich y de bona estampa, mes quant mori y se proveeixi sa plassa, que se provehirá perque es productiva, será precis fer una disfresa, mes no dupto que 's procurarà ajustarse á la més rigurosa regla de l' indumentaria de la época, ó d' altre manera los inglesos hi tindrían que dir.

Tot lo dit no obsta perque jo consideri Granada com una de las poblacions més interessants y dignes de visitar-se, no ja sols per l' Alhambra sino per la Cartuja, lo Sacro-monte, San Juan de Deu, etc. Sols he volgut fer notar que aquí, com per tot, las costums pèrden y lo color fuig, lo que vol dir que no está llunyana la plenitut dels temps profetisats per Gautier en que será inutil viatjar. Los monuments los veurém per medi del Diorama ó tal volta per la electricitat aplicada á la visió. En quant á las costums y trajos no hi haurá perqué molestar-se, puig vestirán y viurán igual lo rus y l' espanyol, lo francés y l' americá.

Per aixó deya que al deixar Granada ho feya ab lo cor oprimit, perque al viatjar busco algo més que la ávida comprobació de lo que he llegit y aquesta cosa en Granada no l' he sentida ab l' intensitat que m' esperava, y aixó m' ha mogut á escriurer las presents observacions, no ab ánimo de dogmatisar sino de usar de mon dret de dir lo que sento. En quant als inglesos que viatjan en mon departament, fetas las últimas anotacions en son llibre se posan á dormir. La Guía ja no 'ls hi diu res més fins á Sevilla.

MARIAN VAYREDA.

volguí sembrar d'esperansa
y he perduda la llevor.

Segadors, quan del tresor
no 'm vol dar mon be la clau,
segau, segau
las esperansas secas de mon cor!

Jo esper que la mort cumplida
segará 'l meu camp d'aresta.

Si no vol l'amor ma vida
¿qu'he de fer de la que 'm resta?

Segadors de garbas d'or,
si es que mon be desitjau,
segau, segau
los días de la vida de mon cor!

GERONI ROSSELLÓ.

L' ENXANETA

La plassa gran de la vila
es plena de gom á gom;
brandant lo castell s' enfila
y al entorn cridant s' apila
per' aguantarlo tothom.

—Amunt va!—Y fent esqueneta
cap amunt hi pujan tots,
ja sols hi manca 'l xaneta
que abraça á sa mare inquieta
estremintla en sos sanglots.

—Amunt fins al cel!—febrosa
la gent crida amenassant;
y la mare tremolosa
l' empeny, y mirá 'l no gosa,
y 'l nen va pujant, pujant!

Ja es dalt, y 'l pobret somreya,
quan la torre cau d' arrel;
y encara, morint, se 'l veyá
com alsant los brassets, deya:
—Sí, mare; amunt, fins al cel!

ANGEL GUIMERÁ.

HIVERN

Ja cau la neu primera:
Lo Desembre ha arribat, Agna-Maria,
los arbres sechs, y solitaria l' era;
qu' ab lo fret del hivern tot se mustia,
no treu perfums la flor ni l' auCELL pía.

Son niu cerca la aucella
qu' ha fet caure la neu ¡pobre aucellada!
á sos fills, recelosa, y la parella,
com busca suspirant desconhortada
qu' han mort, potser, envolts en la nevada.

Y cau la neu pausada y silenciosa,
y l' aureneta fuig, y mor l' alosa,
y 'l fatídich hivern tanca la porta
al estiu que s' en vá ab la fulla morta.

Mira allá al lluny de blanch mantell tenyida
de cap á cap la serra,
com vel de núvia embolcallant la terra
que s' abraça ab sa boyra atapahida
d' un cel plomós y trist mancat de vida.

Ja s' acosta la nit, la nit callada,
y entant vora l' ascó la llar flameja
los tronchs calsinejant de la brotada,
dels ulls lo plor las galtas humiteja,
sempre, de tot l' any, cada vesprada,
com l' aucella anyorant nostra niuhada.

Recordas? Fà molts anys... ¡que venturosos!
Nostres fillets hermosos
saltironant pel bosch y la masía
desde 'l cap-jorn fins ajocarse 'l día,
y á la vesprada alegres y xamosos
un á un en mos brassos adormía.

Llavoras los besavas;
jo un bes poruch en sas galtonas rojas
hi posava també; los acotxavas,
y mirantlos de fit! com hi gosavas
teixint en ton cervell il·lusions bojas!

—Mira, ¿no 'ls veus? me deyas;
—¡que placenters la son han agafada
los meus fillets del cor!—y á pler somreyas
—que 'ls donga 'l bon Jesús una besada
y 'ls sorprenga ab lo son la matinada.

.

Y aquells temps han pasat, Agna-María;
dels fills qu' en la masía
nos ajudavan á conrar la terra,
al més petit la mort nos prengué un día,
y al gran lo cridá 'l rey pera la guerra.

Y, sols, sols hem quedat com l' aucellada
que la neu del hivern son niu flagella...
¡No la veurém may més nostra fillada!...
També á sos fills anyorará l' aucella!...
hivern també será tot l' any per' ella!...

Y en tant aixís lo bon vellet parlava
la muller sanglotant ploriquejava,
lo foch dintre la llar s' esmortuhia,
lo flam del llum llangotejant finava
y arreu, arreu, lo fret d' hivern floria.

ANTONI DE P. CAPMANY

ÍNTIMAS

Quan en ton coixinet brodat de seda
indiferenta clavas las agullas,
pensa que així en mon cor van á clavar-se
de tos desdenys las esmoladas punxas.

Pobre cor meu! Ja més no pot sostindre
ab tas ingratituts tan llarga lluyta,
puig sense pietat feres á trossos
sas fibras una á una.

*
x x

Si algun jorn sents contar la trista nova
de que 'l mar ha escupit sobre 'l sauló
de la platja un cadavre, corre, veshi,
veurás que seré jo!

Recorda 'l meu amor y 'ls teus perjuris,
pensa ab ton abandono y ma tristor,
contempla la teva obra cara á cara.....
y posat la má al cor!

JOAN BAPTISTA CAMÓS.

LA TORNADA DEL ROSSINYOL

Lo zéfir perfumat de primavera
ab sas alas t' ha dut, au missatjera
del jovencel amor;
l' admetller del fondal ja desfloría,
quant m' ha sorprés la dolsa melodia
d' un cant ubriacador.

Llavors t' he vist que ab joya 'm saludavas,
que festós tas aletas tremolavas,
saltant pels branquillons;
fent reviure un moment la benhauransa,
qu' en falagueras horas d' esperansa
me davan tas cançons.

¡Qu' es mesquí lo gosar d' aquesta vida!
ahir ton cant, que ab ritmes suaus convida
l' esperit á fantasiar,
deixava de sentí 'l sempre ab recansa;
avuy, malmés del tot per l' anyoransa,
l' escolto... y 'm fá plorar.

Allúnyat dels voltants d' esta masía;
tas canturias tampoch s' escoltaria,
rossinyolet gentil,
la donzella, que avans á ta arribada,
gosava més que al veurer la gemada
floresta del Abril.

Allúnyat d' est casal hont la tristesa
hi deixá sa petjada ben impresa,
sembranthi la dissort.
D' eix rasser, paradís de la ventura,
s' endugué sa més bella criatura
la dalla de la mort.

¡Pobreta y quant sofrí! Ho recordo encara,
retuda pel dolor, groga sa cara
com lliri-jonch pansit,
s' animava tan sols ab la canturia
que li feyas de dintre la boscuria
en sent á mitja nit.

Mes vingué la tardor. La boyra humida
s' extengué pels entorns. Per despedida
brollá ton cant derré;
la pobra que entre angoixas l' escoltava,
jadeu rossinyolet ¡trista exclamava,
may més t' escoltaré...!

Era un matí d' hivern. La tramontana
llensava á munts la neu sobre la plana,
tornantla inmens fossar;
la donzella 'm digué mirantme á l' hora:
¡morir entre canturias qué dols fora!
somriu... y vá expirar.

L' endemá pel camí del cementiri
duguerem lo séu cos, ramell d' un lliri
marcit tot just en flor:

ni un aucell s' escoltava per l' arbreda,
 tant solament la tramontana freda
 movia un trist remor.

Moments després una pesanta llosa
 nos robava la noya més garbosa
 de tota aquesta afrau;
 y d' un xiprer que al peu del clot s' alsava,
 lo moixonet, qu' en lo cimal piulava,
 glassat en terra cau.

.....

Sospen, oh rossinyol, ton cant de festa,
 puig al senti'l, me clavas una aresta,
 que 'm fá sagnar lo cor;
 dintre 'l portal d' aquesta llar honrada
 lo silenci dels morts hi ha fet sa estada;
 ¡me gela sa fredor!

Per entre mitj d' aquella arbreda ombrosa,
 s' ovira una caseta pletxeriosa
 que dona bo al mirar;
 roures altius, espessa castanyeda
 l' enrotllan, com los brassos d' una cleda,
 que 'l vent fá bellugar.

S' escorra entre un ubach de flors y molsa
 lo regaró, que ab sa remor tan dolça
 festeja al vell casal;
 com un tálam, damunt la portalada
 van extenent sa verda pampolada
 las torias de un parral.

Camps de conreu verdejan pel mitj-dia,
 per sol-ixent la vista s' extasia
 devant tan bells esplets;

boscós de pins coronan l' alta serra;
la ufana y la bellor de aquella terra
se 'ns mostra á tots indrets.

Oh rossinyol, empren ja ta volada,
no 't paris fins á ser en la teulada
d' aquell vistós casal;
allí pots explayar tas amoretas;
que sian tas galanas cansonetas
un tendre cant nupcial.

Quan sentirá ton refilear dolcíssim
la verge qu' est matí devant l' Altíssim
n' ha fet son sacrament,
conmoguda escoltant tal maravella,
s' obrirá lo seu cor, com la poncella
desclosa al sol naixent.

Gosant de son amor las suaues delicias,
saborejant las divinals primicias
de son daurat anhel,
dolsos ensomnis voltarán sa pensa,
será felís, sa ditxa veurá inmensa,
la terra 's creurá un cel.

Llavoras, rossinyol, ab veu llanguida,
recórdali que 'ls plers d' aquesta vida
sols duran un instant,
que després de la gaya primavera,
rigorós ve l' hivern al seu darrera
y tot ho vá secant.

La cisellada copa que 'ns fascina,
recórdali que al fons té la matzina,
mortal pel qui la beu;
que la ditxa es llampech que 'ns enlluerna:
sols trobará la benhauransa eterna
aquell qu' espera y creu.

JOSEPH FRANQUET y SERRA

* * *

Demá á punta de dia
m' han dit que 't deus casar,
que sigas felís, noya,
que ho sigas per molts anys.

Prou que vindré á ta boda;
vull véuret perjuriar,
mirar vull si en ton rostre
s' hi notará senyal.

Senyal de una vergonya,
recorts de un temps passat,
vergonya, ara que trencas
lo que un jorn vas jurar.

Prou que vindré á ta boda
que vull presenciar
com ments un' altre volta
á Deu testimoniant.

J. MERCADÉ Y MARTÍ.

Reus 20 Maig 92

Á BORDO

Lo ferro-carril m' havia deixat á Valencia: encare 'm durava l' éxtassis del hermós viatge per entre camps de taronjers en flor, palmeras gentils de graciosas branques, inmensos estanys d' arrós naixent, ahont viuhén á tall d' ánechs tants infelissos enfebrats. Carcagent ab sos magraders y moreras al lluny, vora 'l riu sangrat arreu ab art admirable; Cullera aredossada á un turó; Alcira ab sas despullas de forts y portals; l' Albufera al horisont; las barracas ab la creu al cim del teulat, tan hermosas desde que las immortalisá en Llorente, sobre tot; la entrada á la ciutat de las flors ab cap flor apenas; lo Turia casi sech, ab quatre rierons d' aygua negrenca, bruta, que ni assolía los munts de desferas y escombrarias que omplen son llit; molta gent, molta pols. ¡Quína decepció més gran pel qu' espera trobar en mitj de tanta bellesa, la ciutat del Turia tan cantada y alabada per sas flors y son riu!...

Per entre núvols de negra polsaguera un tranvía 'm portá al Grao y allí, buscant entre 'ls pochs vapors que estavan á la càrrega lo en quin devia fer mon viatge cap á ponent, vaig distingirlo desseguida per la vistosa senya xifrada en blanch sobre la negre xemeneia. Llensant espessas glopadas de fum,

sotraqeiat per las vertiginosas revolucions de las maquinetas de cárrega, acabava d' engolirse botas, fardos y caixas d' una munió de llahuts y barcassas que 'l voltavan. Las antenas de cárrega, com si dirigíssin aquell concert y trasbals, oscilavan are á un costat, are al altre, ab grinyols de cúrrias y fressejar de cadenas entre l' aixordament de crits y xiulets y 'ls núvols de vapor humit que s' escapavan de las mánegas desvaporadoras; á popa, cayent esllanguida sobre 'l toldo, la bandera espanyola descolorida, un xich esfilagarsada, sense gosar á desplegar-se al bes del ayre del crepúscul vespertí...

Al destacar-se sobre 'l moll arran d' aygua la meua silueta, el *pardessus* al bras esquer, la maleta á l' altre má, lo bot de bordo deixá'l vapor y vingué á buscarme: una olor ofensiva, forta, 'm feu girar lo cap; quan pujava la escala, casi 'm tapá 'ls sentits. La má gegant del barco anava aixecant á cuberta, embragadas de sis en sis, balandrejántlas horriblement, un munt de caixas de petroli que s' encastellavan á proa: alguna s' en desfoná y corría 'l líquit blavench per la coberta degotant á la mar pels inbornals. Presentat mon passatge, vaig anar á saludar al Capitá, l' amo á bordo després de Deu, com diuhén los marinos.

Vaig posarme á passejar per la popa. ¡Quín crepúscol més hermós! la nit arribava: los barcos en la mar y las casas en terra estafeyan lo cel, poblantse de punts brillants, lluminosos. Eixí la lluna casi en son plé y tot seguit un riell de plata fosforejá per las onas, á l' entrada del port s' encengueren las farolas verda y vermella, la mar s' adormía rondinant, callaren las maquinetas, s' apartaren las barcas, pujaren á la creu del messana lo fanal, se afliuxaren las amarras de popa que, balandrejantse entravan y sortían de las onas, enflocadas ab sarrells d' aygua filada, la maquineteta de l' áncora engorjá la cadena per l' escobeney, xiulá ronch lo vapor per tres vegadas, soná 'l timbre de la máquina, grinyolá 'l timó, l' hélice potentia fujetejá las ayguas aixecant onadas d' espuma, y arrencá 'l vapor, magestuós, dret á la boca del port, relliscant per las quietas ayguas com una oca per un estany, deixant llarga estela de plata en la mar y caragolats nuvols de fum negre pels ayres.

A fora port la campana 'ns cridá á dinar. Vaig dirigir la darrera mirada á la terra que semblava enfonsarse de mica

en mica en las onas y sense voler vaig mirar també lo castell de caixas de proa: una forta alenada de petroli casi m' enbor-niá; coía 'ls ulls y tapava l' esperit. Allá vora meu uns bultos me cridaren l' atenció per la marca que duyan: un globo ab duas banderas, y una inscripció que ab prou feynas vaig poder llegir: *Moroder hermanos, Valencia*. Va correr per tot mon ser una estranya extremitut y va ferir mon cap una mala idea; petroli á proa, mistos aquí... quin cárrech més bonich! Y corrents vaig baixar á la cambra, ahont la taula parada m' esperava. La gana que l' ayre de la mar m' havia fet venir, ja no la sentía. L' olor especial de la cambra, barreja de olors d' hule y quitrá, de pintura y d' oli, de resclúsit y que sé jo que més, aquella olor que no se sembla á cap altre, no pogué tréurem la del petroli; l' aspecte vistós de la taula no esborrá la idea de mon cervell. Jo havia vist cremar lo *Matilde* vora S. Feliu; era 'l primer viatge que feya á disgust per la mar, no 'm trobava prou be á bordo.

Comensá 'l dinar y després la conversa. Eram á taula 'l capitá, home d' uns cinquanta anys, qu' en sa joventut havia sigut ros, enmorenit are per la serena y las soleyadas; enrahonava baix y poch, y sense ser adust, semblava que li haviám de treurer las paraulas ab estenallas: era vasch. Lo según, gallego surrut, ab tot lo tirat d' un rey got; y 'l pilot, jove andalús, que no trobava bo res que no fos d' Andalusía. El passatje 'l formavam un viatjant de una litografia mala-guenya de la que surten tots los toreros y manolas de las ampollas de Jerez y de las capsas de pansas; un capitá de carabiners que anava *trasladado*; un comissionista inglés ab qui no s' hauría pogut casar la rateta de la rondalla, puig no sé encara quina veu te, y dos senyors més de desconegut origen y professió, encara que 's podia endevinar en ells una procedencia andalusa un xich confosa potser per influencias extremenyas ó murcianas. Menjavan molt, casi tant com l' inglés que, després de cinch posadas, andrapá uns ous, dusus, carregats de sal ajudats ab glops de café ab llet sense sucre.

Al coneixem catalá, la conversa rodá sobre Barcelona. Rambla per aquí, Colon per allá, Parch, *enxanxe*, tot va sortir ab coró de alabansas y homenatge de admiració. Després vingué 'l qu' eram adustos, separatistas, lo perque haviam de parlar en catalá, que 'l castellá era més fí, qu' eram treballa-

dors y emprenedors, etc. Com que no estava d' humor de fer discursos, vaig acabar la conversa ab quatre rahons y ab una declaració que 'ls deixá escruixits, y, encarantme ab lo capitá, vaig comensar á parlarli del cárrech que portavam, del cuydado que creya devía tenir, y vaig retreure la catastrofe del *Martilde*, esplicant tots los horrors que d' ella 'm recordavan y que may com allavors acudian esferehidors á mon seny.—A nosaltres tot aixó no 'ns passaria—digué somrihent lo capitá.—Si desgraciadament hi hagués foch á bordo acabariam desseguida; portém á la bodega duascentas caixas de dinamita.—Un llamp que hagués caygut al mitj de la taula, no hauria fet l' efecte d' aquestas paraulas. Tothom s' aixecá d' un cop; fins l' inglés mirá al capitá, sense moures del puesto y alguna cosa va murmurar en veu baixa. Acabá 'l dinar y la conversa.

Pugí á coberta verdaderament impresionat, llensant ab cuydado á popa de tot y seguint la última espurna que s' apagá la punta del cigarro que fins en mas mans m' espantava, y sorteiant lo balancé del barco 'm posí á passejar de popa á proa. Me semblava que aixís guardava cuydadosament aquell embull de caixas que ab las de la bodega haurian fet la felicitat del anarquista més exaltat d' are ó dels comunistas d' altre temps. Los mariners acabavan d' embragar alguns barrils, corrent y saltant per entre las caixas, ab lo cigarro á la boca y á la má los fanals ab més ferros y reixas que vidres. De tant en tant una punta de cigarro llensada, feya una corredissa de guspiras per coberta, seguidas del xich de paper descargolat que deixava anarlas ab lo rebutj del tabaco. Lo passatje de tercera 's disposava á dormir sota una vela posada á tall de tenda. Fardos de roba, matalassos lligats, baguls encordillats, de tot se' n aprofitavan y de tot guarnian cosas com llits. Per las mantas massa curtas sortian peus mal calats; en un recó una dona endolada, ab una criatura que debadas xuclava de un pit negre y caygut l' esperansa de trobarhi quelcom, arreglava á son entorn dos noyetas y un noyet, ab las mitjas ja brutas de la pols del carbó de bordo, ab la palidesa de l' ayre de la mar en son rostre. Mitj ajegut sobre un rotllo de corda, mirava al cel un home d' edat indesxifable, potser un vell que semblava jove, potser jove que tenia molt de vell, y cantava una *petenera* ó millor dit la comensava sense acabarla.

¡Ay Cartagena la buena!
ay Cartagena la buena!...

sense surtir may de la cansonera tonada que allargava, allargava, fins á reprendre altre volta 'l comensament. Sobre 'l pont se passejava 'l pilot fent la guardia; un mariner ab sotabarba d' embullats pels blanchs feya moure la roda del timó, ab los ulls á la bitàcora; las cadenas rascavan la coberta; la roda grinyolava, 'l timó li responí; la máquina 's veyá dintre la clara-boyra, pujant y baixant sos cilindros; un llum de vidres groixuts y reixas de llautó 's balancejava á sobre; lo barco tremolova als esforços del hélice; los rajants d' espuma del tallamar feyan sentir sa fressa com de satí que s' esqueixa; per entre 'ls caragols de fum negre que vomitava la xemaneya, eixía de tant en tant una guspira brillant que s' enlayrava y 's fonía en la nit com una estrella cayguda, y jo, passejant amunt y avall, anava pastant en mon cap cent ideas estranyas y horribles. Pensava més que altrás voltas en mos pares, ma muller, mas pobres filletas que devía fer poca estona s' adormian mentres sa mare 'ls parlava de mi y 'ls ensenyava á confegir una oració. May havía estat impresionat com aquella nit dítxosa. Ja veyá 'ls mistos que s' inflamavan, lo petroli que s' arbolava, la dinamita esplotant, que sé jo; tenia por, sí, verdadera por. Si 'l golf hagués inflat los nassos, si las onadas terribles d' aquell tros de mar qu' espanta als marinos quan s' aixecan haguessen combatut com una closca 'l barco, tranquil hauría presenciát lo temporal... no sería la primera vegada. Pero la por del incendi, de la explossió, me prenía ab sas mans estenalladas y m' apretava 'l cor y 'l cap, y m' feya venir pell de gallina. Era una obcecació estranya: aixís com quelcom que passa al qu' escolta ben contada una historia esgarrifosa y preveu lo fi entre angúnias del cor y atracció del seny.

Vaig passar tota la santa nit en coberta. Lo sol eixint esplendent sobre las onas no esborrá pas la penosa impressió que m' aixafava. Passá 'l dia y ab prou feynas quatre mots escadussers se creuharen entre 'ls passatjers, y á las horas d' ápat sols alguna alusió al perillós cárrech que portavam interrompí lo monotonía dels repassos. L' inglés devia estar content y quelcom més potser, puig l' ampolla de ginebra

que jeya á son costat á l' hora de dinar ja no tenia tap pera contenir son líquit: era buyda y prompte siguié sustituhida. Aquell dia entre plat y plat s' atipá de taronjas.

Vingué la nit y un llevant un xich fresquet vá aixecar una mica de mar; las onas prenian lo barco de través y 's balandrejava potser un xich massa; cap á popa brillava la farola del Montgó; lluny, per la proa, comensava á véurers com un estel la de la Tabarca. Devíam tocar en una vila de la provincia d' Alacant y feyam ja rumbo á terra.

La son me vencé allans á nou horas y 'm vaig tirar vestit en la llitera del camarot. Tot adormintme semblava que sentia sobre 'l cor lo pes de las duas centas toneladas de materia inflamant que duyam á bordo. Com qui espera ansiós y passada l' hora ja lo truch avisador d' una cita important, esperava jo á cada moment lo crit de foch ó l' espetech d' una explosió...

La materia, acaronada pel balancé del barco, vencé al esperit. Vaig adormirme, mes entre somnis passá per mí una escena horrible; la realisació de mos sobressalts del dia prengué cos á la nit y 'm vaig sentir de sopte l lensat al ayre per una explosió formidable. Una llau de foch me voltava: una forsa espantosa m' empelia amunt, amunt, sense parar entre fragments de máquinas, trossos de ferro y estellas de fusta, entre ruixats d' aygua y de foch y membres dispersos y voltat de clams y gemechs, de crits d' engunia y de malediccions confosas... Desde terra mos pares y ma muller, mas gentils filletas, brassos enlayrats y ulls en plor desesperant, me cridavan ab frenesí; semblava que volían atréurem, y jo pujava, pujava sempre, y no jo, tal com, ben ó mal fet, he corregut pel mon, sino una informe massa de carn y ossos, de parrachs sagnosos y embulls horribles... Per una lleugera impremeditació, portava á sobre alguna cosa més que ma modesta fortuneta, tot en bitllets de banch que mostravan al darrera un ferro-carril y un barco. Jo 'ls deixava anar pera mos fills, y mentres queyan topavan unas ab altres las locomotoras, se incendiavan los barcos, y allá baix, en la terra, 's quedavan pobres y órfens los fillets de mon cor... ¡Quín patir més horrible!

De sopte un gran espetech de trons me despertá; soroll de cadenas fressejava sobre meu y veus de mando y terratremol

de màquines me feren saltar tremolant del camarot, lo cos banyat ab freda suor; las explossions continuavan y pel mirador entelat del camarot veyá com surtidors de foch y espurnas. A tomballons eixí á la cambra. Sense saber cóm y tremolant pugí á coberta, tot en un dir Jesus... acabavam d'anclar vora la platja del poble ahont deviam fer escala. Per no sé quina festa, cremavan allá en la sorra una inmensa *traca* ó moro de foch, que 's desteya ab vistosos cohets y trons aixordadors... Vaig respirar ab forsa y malgrat lo llevant que bufava, un bes llarch é incompreensible, casi un bes de ressucitat vá fer camí á la xamosa cambra ahont ab ma muller geyan dormidas mas filletas, posantse també respectuosament sobre 'l front de mos pares... No ho sé pas quan escrich aquestas ratllas, pero de segur que en aquella hora sentiren quelcom que amorosament los afalagava 'l rostre. Segur que 's despertaren y varen pensar ab mi.

FERRAN AGULLÓ.

PRIMERA INVASIÓ FRANCESA

(POESÍA PREMIADA EN LO CERTÁMEN D' OLOT)

Cataláns, gran pedregada
ve dels cingles pirenaichs;
Fransa 'ls seus gossos de presa,
vers nosaltres ha enjega
y ja per les nostres terras;
s' escampan tot rastreján:
igual que fossen remades,
de llops carregats de fam.
La gent fuig de les masíes
aixís que 'ls veu arrivá;
deserts se quedan los pobles;
fets una llástima 'ls blats,
pels exércits de gabatxos
batuts avans de graná.
¡Quína pesta 'ns cau á sobre!
Si hem de tráurels femho aviat
que si arriban á mandarnos

ja podém dir catalans
que las deu plagues d' Egipte
'ns han vingut al plegat.

Ja baixa á Olot la tempesta
ja 'l núvol se va acostant...
Ja bufa 'l ven que 'ns la porta,
¡Malviatje l' huracá!
Be podria durlo als diables
que 'n farien festa gran.
Olotins deixeu las llágrimas,
per les dones y 'ls infants;
si 'l francés es dintre casa,
donemli un bon Deu te guard,
que li traguí, pro ben tretes,
las ganas de no torná may.
Vingan en bon'hora, vingan,
aquets sonsos de gabaits;
en mal bosch volen fer llenya
per sortirne ben firats;
ells venen aquí per llana
y esquilats s' entornarán.
¡Ja les deixarem les eynes
y 'ns tornarem tots soldats
ans que esclaus!... y dels gabatxos!
Prime'ns deixarem penja.
Ja 'm farém bona escombrada
quan ells muntin aquí dalt...
Prou se 'n irá sense orelles
al que se 'n torni ab lo cap.
Tantost han sabut la nova
de que anavan arribar,
per ferlos bona rebuda,
los pagesos s' han armat
y han sortit tots cap á fora,
á darlos lo Deu vos guard,
menats per lo Rey D. Pere
que vol véurelos lluytar.
Dintre Besalú se troban,

francesos y catalans;
mes los pobres fills de Fransa
creuhen que baixá algun llamp,
ó qu' aquells quatre pagesos,
son dimonis disfressats.
¡Quína diada de gloria!...
¡Avant catalans, avant!
quí caiga matant francesos
de dret al cel se 'n irá!
¡Ja s' esglayan! ¡...Ja reculan!...
¡Quíns valents per Fransa hi ha!
Haurém de formá per bátrels
un exércit de cobarts!
¡Avant, avant! ¡Disputémlos
lo terror de pam en pam!
¡Mes, ay!... ¡Acampe qui puga!
giran l' esquena y se 'n van;
aquí solsament qui quedan
los qu' han caigut estassats,
los altres van á més corra
perque no saben volá.
Sembla que guanyém per ara,
mes tot just hem comensat;
los gabaits van de recules
los montanyesos avant
y cada cop que 'ls atrapan
ja 'ls fan pagá 'ls plats trencats.
A la frontera de Fransa,
sols n' hi arriban la meytat
y palpan si encare portan
damunt dels muscles lo cap,
fan la creu á Catalunya
jurant no tornarhi may!
Olotíns cantém victoria,
pujém dal dels campanars
y á repicar las campanas
fins que 's trenquin los batalls,
perque ho sentin los gabatxos,
avans que arribin á cau.
La Verge hermosa del Tura

Regina d' aquesta vall,
no vol lo seu sant rosari;
sentir-lo resá en gavaix,
ni vol que 'l poble que estima,
del extranger siga esclau.
Dels fills d' aquestas montanyas
ningú encar se n' ha burlat,
al que hi ve sense ell volguerho,
tot sovint hi deixa 'l cap.
Que ho entengan bé 'ls francesos,
per si may volen torná.

TRINITAT ALDRICH Y DE PAGÉS.

¡POBRE PATRIA!

¡Catalunya, patria mía,
quina llástima que fas!
un mal lleig tens á la llengua
que sols Deu te 'l pot curar.

Ja tos fills ta dolsa parla
l' han malmesa renegant,
fent remoure dins ses tombas
á Ausias-March, Llull y á Aribau.

¡Quín condol que fan quan parlan!
cada mot vá barrejat
ab sacrílegas blasfemias
que lo cel fan trontollar.

La blasfemia tot ho empesta,
pe 'ls carrers no 's pot anar,
s' ha ficat á las cabanyas
y als palaus dels potentats.

Digué un: «A Catalunya
la blasfemia 's vá inventar.»
¡Quín afront lo teu, ma patria!
¡quín trist floch que no t' escau!

Lo mal lleig que així 't malmena
corsecant vá la moral,
y ha estroncat las fonts sagradas
de respecte y caritat.

Mira com se compran dagas;
de rosaris ¡ay! no tants;
s' engrandeixen los presidis
per fer lloch als criminals.

Com un riu eixit de mare,
l' infern gita 'ls condempnats
que l' enrotllan fent sardana,
y 'l dimoni du 'l compás...

Oh trovayres de ma terra,
l' arpa sagrada penjau!
Vostres cants son de cigala
que ningú 'ls vol escoltar.

Les cançons que 'l cor 'us dicta
son com flors que asseca un baf,
son com gotas de rosada
que 's perden al mitj del mar.

Oh patricis, bons patricis,
es en vá que 'us afanyau!
Si la patria está malalta
malament podrá lluytar.

Sanejém depressa l' ayre
y aquest cranch se curará:

quan la mare estarà bona
serém tots més forts y braus.

Esbandím del compte Jofre
l' escut noble que hem tacat,
y la sanch d'aquellas *barras*
tornará á vermellejar.

JOSEPH MAS CASANOVAS.

Maig, 1888.

A UNA MARE

Cau del cel una gota de rosada,
llagrimeta d'amor potser plorada
per hermós serafí
y s'enfonsa en un mar plé de bravura
que, per calmar la set de sa amargura,
prest la copsa en son sí.

Mes, allí ja la espera una petxina
obert lo cor, niuhet de nacarina
tot ell puresa y mel,
hont la gota del cel hi pren estada
y en fina perla prompte s'es tornada,
que enveja dona al cel.

Més d'un estel, parpellejant, la mira,
vora la platja 'l pescador sospira
per haver tal tresor,
l'ona salada ronca enguniosa;
la petxina, ab temensa, se n'es closa,
vetllant per son amor.

Çom vetlla per sa perla la petxina
aixís deus vetllar tu per eixa nina
qu' has dut suara al mon,
copsa son cor dintre ton cor de mare
y puig àngels somía ella encare,
fés que li duri tan dolseta son.

M. ROCAMORA.

Novembre de 1890.

UNA FONTADA

(A MA BONA AMIGA MERCÉ R.)

I

OLI, sal, pebre vermell... Qué es lo que 'm descuido jah, si!... l' arrós... ¡burrango! tot justament l' arrós. Bueno, ja hi pensaré... Després tomátechs madurs; aixó mateix y després ¡qué més... qué més!... ¡Ah! te rahó... un pebrot vermell, que ha dit que 'm pujaria de las pebrote-ras d' aquí baix lo Senyor Quico... ¡Ay bona nina! Miréu que n' hi ha un típ d' aquest agutzilot... ¡Qué! si ni menos se deu haber recordat mes del pebrot ni de... ¡Ay!.. quin gani-bet me n' he emportat mes oscat: lo mateix talla pe 'l tall que per la esquena... ¡Ola! ara sento cantar al Senyor Quico per lla á n' avall... ¡Quin home... quin home més tranquil!.. Jo crech ben bé que may ha tingut pena ni gloria... ¡Oh! 'm sembla á mi que ab la pressa que dú...

—¡Ep! Senyor Quico!.. Veji de no trencarse una cama tot corrent ab los pebrots.

En aqueix moment l' Agutzil arribava. Era un home de aspecte exterior escayent y galant per demás... Ja, ben segur,

arribará á la cinquena, pero 'ls dú tan guapament que tan se val fernhi trenta cinch com quaranta. Arriba, afeytat com sempre de cara; molt blanch de camisa y d' espadenyas; rioler, com un baylet entremaliat, y fent ballar la vara de freixa entre 'ls dos dits de la má esquerra; perque convé sapiguer que 'n Quico es esquerrá; que per servir á la justicia, tant bé 's pot fer ab l' una má com ab l' altra, segons ell mateix assegura. Sempre está content y te un genit tan igual y tan ben filat que ningú del poble sap tenirli sino estimació y benevolensa.

—Ja conech que m' anyoravau, Segimona.—digué,—rihent, com sempre, en Quico al arribar.

—¡Fastigós!... Pot ser si que 'us ho penséu...

—¡Je, je, je...! Si no ho podeu dissimular... hermosura!...

—¡Ah, plaga de la parroquia!... Y bé ¿ja 'm porteu los pebrots?

—¡No 'ls haig de dur, serafi... Y que son guapos; miréu.

—Vamos, ara tantas gracias...

—Demanéu, dona, demanéu... ¡Ah! lo qu' es jo de pebrots may vos ne podré donar d' altres.

—¿Voleu dir que no...?

—Tan segur tinguesseu aquest home que's veu assí redera á la punta del nas.

—Bueno: donchs féume un favor...

—Demanéu més que un pobre.

—Anéume á arreplegar una xica de llenya.

—Uy... uy... uy... Penso que 'm voléu fer treballar massa.

—Sí fugiu... ¡Pobrissó!

—¡Oh! Es que avuy casi be es mitja festa...

—Anem, anem, no siguéu mandrós y cuyteu á cullirme la llenyeta, si 'us plau.

—Bueno vaja, perque sou vos... que si no.

II

Mentres l' Agutzil, ronsejant y cantirojant no sé quinas cançons, recull aquí una branca, més avall un altra per ferne llenya, y la Segimona maleheix los ossos de un dimontri de pollastre que no 's vol deixar matar de bonas en bonas, se sent l' enjogassat remoreig de la font del Prat. y 'l sol, llaminer d' aquella calma plascenta, volent á totas pasadas curiossejar per allá dins, fa arribar mitja dotzena de sos raigs lluhents y joganers fins á la pica del aygua hont, cayent lo rajolí desde 'l senzill canonet de canya verda, mou qui sab l' esvalot de bombollas. Y no 'n té prou de aclarir l' aygua, sino que esfonzantse esfonzantse, tafaner, no para fins á arribar al fons, donant un bon susto á una munió de caps grossos, que, esvarats de tanta claror, s' escampan per tots costats en un dir Jesús.

Si val á dir la veritat, la Segimona, atrafegada com está plomant lo pollastre per l' arrós, no s' adona de una pila de cosas que foran goig per los ulls d' altres personas mes agradosas qu' ella dels alegres espectacles de la naturalesa. No s' adona, per exemple, de una cabreta blanca que, tot pasturant y fent sonar sovint la campaneta que du penjada al collar, va acostantse acostantse, com si la atragués lo remoreig de la fonteta; ni de que pochs passos després de la cabreta camina, sens dubte seguintla á n' ella, una minyona per demés garbosa y de cara un xich menys riolera de lo que fan suposar los setze ó divuyt anys que deu tenir tot lo més; ni de que tant la cabreta com sa mestressa, al arribar á la fresca ombra que donan las matas dels avellaners, que fan un bonich tordo damunt tota la esplanada de la font, s' asseuhen á terra á reposar. Al cap de mitj quart de tranquil repós compareix l' agutzil esbufegant. com aquell qui ve molt cansat y carregat ab un feix de llenya.

—Rediastre de la dona, y com me fa reventar!... Aquí li deixo 'l feix y ja se 'n pot anar al botavant. ¡Segimooona!... —cridá l' agutzil un cop s' hagué parat.

—Ola, senyor Quico. ¿D' hont surt tan carregat?...

—Caram, Carmeta... No 't feya pas per aquí... ¿Y donchs tota soleta?...

—Estava molt cansada y hem vingut ab la Perla á beure.

—¡Ah! Y que hi fa de bon estarhi aquí á l' ombreta. ¿no, noya?

—¡Quicooó!—feu ara la escardalenca veu de la Segimona.

—¡Ola!... Ja crida l' avia... Ja vá, ratolí de casa!

La Carmeta 's posá á riure al sentir la sortida del campetxano agutzil, qui, agafant lo feix de llenya, 'l dugué á la Segimona.

—Aném, Perleta?—feu la minyona, dirigintse á la cabreta que encara jeya tranquilament. Y l' animaló, alsantse, com si comprengué á sa mestressa, semblá contestar. «Aném.»

Ja havían sortit del caminet que duya fins al peu mateix de la font, quan las feu deturar de sobte un tiro enjégat á poca distancia.

—Deu ser lo senyoret,—pensá la minyona. Pocas passas més enllá pogué convencers de que no anava errada.

Al véurel la xicota 's sobreprengué un bon xich, y per por de toparlo ja s' anava á ficar per entre mitj de un canyer que á la vora d' ella tenía, quan lo cassador ab tres salts arribá aprop seu.

—¡Qué fugím, Carmeta!—preguntá 'l minyó mitj rihent, com qui atrapa á un conill en l' amagatall.

—No, no,—respongué ella baixant los ulls.

—Bo! ¿Ja hi som?—digué 'l jove al observar l' apocament de la minyona.—Escolta, Carmeta ¿que 't pensas que m' he menjat alguna noya jo algún cop?

—¡Y are!... ¿Per qué ho diu?—respongué ella, un xich encoratjada.

—Com que sempre qu' ets devant meu desseguida abaixas los ulls y t' enrojeixes... No sé; sembla que 't fassi por.

«Sí que me 'n fas»—pensá la Carmeta—encara que guardantse ben bé de dirho.

—Escolta—afegí 'l cassador, mirant ab molt afecte á la minyona—jo vull ser lo teu amich ¿ho sents? No m' agrada gens ni mica que t' avergonyeixis ni que fugis de la meva presència, aixís que 'm veus... ¿No sabs que jo t' estimo, tonta?

—¿Vosté?—feu ella, entre confosa y sorpresa.

—Si jo, jo. ¿Que no ho vols, pot ser?

—¡Oh!... Qué sé jo... senyoret!... Com vol que li digui... ¿Que no veu que si ho sab la senyoreta Lola...

—Bah!... Déixala estar á la senyoreta Lola... Lo que jo vull es que siguem ben amichs ab tu, ¿ho sents?

La minyona no respongué. En aquest moment arribavan de tras cantó 'ls dos llebrers del cassador, que comensaren á fer festas á n' ell y á sa companya, saltironant aprop d' ells. La cabreta s' havia anat allunyant, y al observarho la Càrmeta, deixá á son interlocutor ab la paraula á la boca y 's posá á correr cridant «¡Perla! ¡Ruht! ¡te! ¡Perla! ¡Perla! .

Lo cassador se penjá á la espatlla la escopeta, tot dihent: «Aquesta xicota com mes va més m' agrada. Y 'm sembla que si no me 'n torno aviat á Barcelona...»

III

A dos quarts d' una ja estavan posadas á terra damunt l' herba las estoballas. Res de taulas. Aixís ho havia dit lo senyoret y aixís ho feya la Segimona.

Los rossinyolets, sens que 'ls haguessen pagat que ho sábiga, s' hi deixavan anar refilant qu' era un gust y tant se valdria haver anat á llogar la millor cobla, que no ho haguera pas fet més guapament.

De primer comparegué D. Ramón. lo pare del gentil cassador que ja coneixém; home de mitja edat, d' aspecte agradós, encara que sério y fet á l' antiga. Aquest senyor anava vestit ab americana y pantalons de dril blanchs y portava una payola molt ample. Fentli cortesías y reverencias y estirantse la mitja dotzena de pels del seu bigotet esquifit, venía prop de D. Ramón, lo metje del poble, que apesar de dirse Llop en bon catalá, 's feya dir *Lupito* per tothom, y lo que l' enfadava més era que no l' anomenessen aixís. Aquest tipet no deixava de fer gracia per lo presumit y fatxendós que era; en un caperró petit casi bé calvo, s' hi despenjavan unas galtonas de pá de ral que rés tenían que envejar á una criatura de mamella, un nasset encongit y un parell d' ulls que

de tan petits que eran, necessitaven l'ajuda d'unas ulleras que ab prou feynas aguantava 'l nas. Tenia la galana mania de entreveïssar en la conversa, ara una parauleta, ara dos y fins tot tot un adagi ó altra enderga en castellá, com aquell que 's vol distingir dels demés.

—¿Conque ya tením l'arros á punt, Segimona?

—Ja acaba d'estar, Don *Lupitu*—contestá la bona dona, encara remenant la cassola.

—Y 'n Miquelet que no ha vingut?—preguntá D. Ramón.

—No l'hem vist.

—*Sin embargo*, se l'hauria d'avisar—opiná 'l metje sense abandonar lo bigotet.—¿Y la vostra sílfide, Segimona?

—¿La meva com diu?...

—La vostra Carmeta vol dir lo senyor—feu D. Ramón.

—¡Oh! ¡Quina encantadora criatura!... M' enamora senyor D. Ramón.

—Cásissi, home!

Lo metje 's contentá ab sospirar d'una manera dramática y sentimental.

Ara fou quan comparegueren los que faltavan á la colla. La Carmeta, seguida de la cabra, donava 'l bras á n' en Miquelet, que enfeynat en la agradosa conversa que tenia ab la minyona, no feya poch ni molt cas de las festas dels dos llebrers que 'ls corrian per la vora. Mes enderrera venia l'intrépit agutzil cantant una cansó patriótica y portant al coll un feixet de llenya seca de ridolta y alzina.

—¡Vatua 'l ret de la Sila!—exclamá en Quico al ovirar d'un tros lluny al metje.—Ja tením aquí al *matassanus*?... No sé porque 'm sembla que encara riurém.

L'agutzil no podia veurer al metje. Deya que aquella manera de garlar y aquelles ulleras y aquella figureta de pessebre se li entreveïssavan. Per aixó segurament aixís que l'arregava á tret n'hi havia de dir unas cuantas. No podia menos.

—¿Y donchs Don Llop?—ell ja sabia que comensant per aquest terme feya empipar al metje —y donchs que ja se li ha acabat la feyna pe 'l poble, que 'ns ve á fer companyia?

Lo metje no respongué á las paraulas d'en Quico. Massa atrafegat que estava 'l pobre home mossegantse la llengua de

rabia, porque acabava de veurer arribar á la Carmeta fent brasset ab lo cassador.

—Vajin assentantse— digué Don Ramon un cop hagueren arribat tots á la font—Tu, noy, aquí. A la vora d' aquesta soca.

—¿Y vosté, Don Llop?—recalcá l' agutzil, aguantant la rabiosa llambregada del metje.

—Jo al costat de la bella Galatea.

—Veu?... No entench porque ara li ha de de dir *galeta* á n' aquesta noya... ¿Que no te 'l nom prou bonich?

(*Se acabarà.*)

MIRANT LO SEU RETRATO

Faccions agraciadas de ma mare
qu' heu vingut á alegrar ma llar deserta
com raig de lluna que la nit pahorosa
torna de sobte en sonrisenta aubada,
benehit sia l' art y benehida
la má enginyosa que os copia tan puras.

Joya d' amor més que cap altra bella,
vostre conjunt m' apar, qu' es ma delicia;
mos ulls que la tristor mitj apagava,
per contemplarvos ¡ay! á brillar tornan
com en los jorns rosats de ma infantesa,
que de tant esguardarvos s' ullprenian.

¡Oh rostre hermós que altra hermosor revelas
de cor magnánim y esperit perfecte!
plahent y suau si riallera 't miro,
contrist y dóls si 't miro llagrimosa,
sempre apacible, com arch de bonansa
que la maror de l' ánima sossega.....

¡De quants dolors, de quantas amarguras
t' ha destinat lo Cel per consolarme!
tu mon refors per batallá ab la vida,
ets y serás mentres mon pit aleni;
per tu 'l darrer sospir y la postrera
paraula de *A reveure* dalt la Gloria.

Quan vingui 'l maig de rosas vull ornarte,
y pe 'l novembre de perpetüinas;
que si en mon cor ja tens altar puríssim
hont día y nit incens d' amor t' hi cremo,
tampoch te manquin flayres de la terra
ni tendres virolays de ma pobre arpa.

AGNÉS ARMENGOL DE BADIA

*
* *

¡Passió immortal! que fins en lo sepulcre
sentiré com mos ossos se regiran
al bes de l' alenada xardorosa
d' aquest amor tan gran que 'm martiritza.

Passió immortal, que fa dels hómes feras,
de las feras fa anyells, dels sers que aspiran
á la virtut sublim y á la bellesa,
als crims mes repugnants los precipita.

Corrent misteriosa que aclapara
nostre ser ó 'l remou y l' electrísa,
font ensemps d' amargors y de misèrias
y d' il·lusions y glòrias y delícias

¡Amor, etern amor! 't crida 'l llavi
y ducta si enlayrarte ó malehirte,
puig ton poder no sé si al vici 'ns llença
ó 'ns aixeca del llot y 'ns purifica.

*
* *

Si algun cop has sentit que 't deyan: fuixne
no 'ls cregas, no, àngel meu,
que 'ls que 't diuhen aixó es perque no saben
lo que es patir d' amor ó anyorament.

Jo be coneix per tos ulls dolcíssims
que m' estimas á mi,
y quan l' amor dos cors lliga ab cadenas
es crudel lo trencarlas fent patir.

Perxó si algú de mí diu que t' apartis
no 'n fassas gens de cas
y plányels que no saben lo que 's diuhen
ni may han sapigut qué es estimar.

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

LO BOT SALVA-VIDAS

Lo firmament tapissa compacta nuvolada;
en sas entranyas llóbregas fermenta la gropada
que xucladoras trombas sa massa van inflant;
y de son sí despenja's inmensa catarata
com de potent resclosa que tot de sopte esclata
y en grífols se desbordan sas onas rodolant.

Los llamps, com serps encesas, l' atmósfera fuetejan;
dels trons á las veus cóncavas las serras sotraguejan;
furiós desencadena's huracanat xaloch
que tot quant troba assota, per tot arreu ahont passa
alzinás, pins y roures esqueixa y arrabassa,
y en rema de polsaguera voleyan á altre lloch.

La mar brama terrífica; sas onas monstruosas
igual que esbart de feras que corran afanyosas
per aixarpar la presa que espaordida fuig,
llurs amples golas mostran quan rompen y 's capdellan;
s' empaytan y 's capgiran, se muntan y atropellan,
rodolan y 's revolcan, y 's xafan ab enuig.

Envolt entre las densas tenebras de la bruma,
botent en las bullentas glopadas d' alba escuma
que ab rábia foragitan los irritats rompents,
ab rumbo envers la costa un bergantí navega,
s' enlayra, giravolta, capbussa y se doblega
lluytant ab lo terrible furor dels elements.

Los mastelers á trossos, las verjas despenjadas,
lo casco va badantse batut per las zumzadas,
y l' ayga á dins s' hi cola per centenars de deus;
á las feixugas bombas los tripulants s' abrahamonan;
mes las gastadas forsas molt prest los abandonan
vensuts per la fadiga, xopats de cap á peus.

La terra á escassas millas per proa se presenta;
un resto de esperansa llurs débils cors alenta,
y ab més coratje lluytan per' abordar á port;
mes ¡ay! semblants á Tántalo quan ja alcansarlo creuhen,
llavoras lo naufragi inevitable veuhen;
sí tenen prop la terra, mes prop encar' la mort.

No esperan ja salvarse vehent qu' es endebadas;
com reu que está en capella llurs horas son contadas
y l' mar ayrat contemplan que en breu se 'ls va á engolir;
maymés de la sua patria las ribas delitosas
veurán, ni llurs fills orfes y esposas carinyosas,
¡sers estimats que en terra deixaren al partir!

De prompte un crit de joya s' escolta en la coberta;
las onas escorcollan tots ab mirada incerta
cercant un punt que un signa no lluny per sotavent;
y entre la bruma oviran un bulto que s' atansa,
que ab sens igual bravura vers lo sinistre's llansa
desafiant las iras del pélach turbulent.

Es lo bot *salva-vidas*, que en busca del navili
abandonant la platja, parteix per' dar aussili
als infelissos náufrechs que planyen sa dissort;
ferrenys remers tripúlantlo; bogant ab ma segura
contra 'ls embats l' empenyen, javant! res los detura...
un moment més y á salvo los conduhirán á port.

Escursant las distancias abdós llenys s' escometen;
del bot al altre etjegan ganxuts ruixóns qu' apretan
llurs aferradas urpas la mura d' estribor;
los navegants trasbordan; lleugers los remes empunyan
los remadors, y apenas del bergantí s' allunyan
quan veuen que enfonzantse se 'l draga la maror.

Sens témer per llurs vidas la platja al fi calsigan;
de tota sort d' auxilis ab abundó 'ls prodigan
en la estació propera ahont han aculliment;
¡com ángel de ventura que guarda nostra costa,
á dar la má als que 's negan está sempre disposta
la institució benéfica de náufrechs salvament!

JOAN BAPTISTA CAMÓS.

CANSÓ

Un bell matí, quan ab rosadas tintas
s' esborrava la fosca de la nit,
jo 't vareig veurer per primera volta
cullint floretas de ton gay jardí.

Des d' aquell dia,
nineta meva,
jo 'm sent ferit.

Desde allavoras cada jorn que passa,
al fondres las estrellas del matí,
al peu del mur hont la finestra 's mostra
ton aymador anyora 'l teu sonris,

Qu' es vida meva
ton llabi tendre
roser florit.

Com cada jorn avuy també jo espero
veurer ton rostre bell com clar espill,
per oterirte, puig que n' es ta festa,
de mos amors la toya mes gentil.

Prenla m' aymía;
y gosa sempre
d' un jorn felís.

PERE DE COTS Y SOLDEVILA.

JUNY

Entre dauradas espigas
s' amaga la flor del cart,
segadors y segadoras
d' espinas s' han de guardá;
per bé las espigas neixen,
las púas secas fan mal.

Las ilusions mentideras
disfressan la veritat...
cors nobles, cors generosos,
de las máscaras duptau,
que moltes son las mentidas
y una, sols, la Veritat.

A. M. P.

